

Cuprins

Considerații preliminare	9
Cuvânt înainte	13
Introducere	15
PRIMA PARTE	
<i>Economia subterană</i>	19
Cap. 1. Definirea fenomenului. Componente. Evaluare	19
1.1. Economia subterană – concept, componente	19
1.1.1. Taxonomia activităților subterane	22
1.1.1.1. Fraudă, evaziune și exonerări.....	28
Paradisurile fiscale	33
1.1.1.2. Munca la negru	38
1.1.1.3. Activitatea în menaje și voluntariatul	41
1.1.1.4. Economia informală	46
1.1.1.5. Activitățile ilegale – contrabandă, trafic de arme și de droguri, prostituție, criminalitate	50
1.1.1.6. Spălarea banilor murdari-salariul păcatului.....	52

1.1.2. Economia subterană din perspectiva Sistemului Conturilor Naționale	56
1.1.2.1. Economia subterană reflectată în Sistemul Conturilor Naționale.....	59
1.1.2.2. Venitul economic și venitul fiscal.....	65
1.2. Economia subterană – realitate perenă și generalizată	70
Economia subterană în țările dezvoltate, „nordice”	73
Economia „secundară” a țărilor europene din Est (foste socialiste).....	74
Economia subterană a țărilor sudice, în mare măsură „informală”	77
1.3. Metode de determinare a dimensiunilor economiei subterane.	
De la speculații la estimări	80
1.3.1. Evaluarea fenomenului subteran	82
1.3.2. Metode de evaluare	84
1.3.2.1. Diferența dintre venituri și cheltuieli	84
1.3.2.2. Evaluarea economiei subterane pe baza datelor din verificările fiscale	86
1.3.2.3. Indicii ce apar pe piața muncii.....	88
1.3.2.4. Indicii în sfera monetară.....	90
1.3.2.5. Evaluarea economiei informale.....	93
1.3.3. Concluzii – compararea metodelor de evaluare a economiei subterane; comparații internaționale	94
1.3.4. Considerații privind implicațiile economiei subterane și politica macroeconomică.....	98
1.3.5. Estimarea efectelor economiei subterane, pe plan internațional	104
Cap. 2. Fiscalitatea și conjunctura macroeconomică	107
2.1. Prezența economică a statului	107

2.2. Intervenționism sau neutralitatea impozitelor?	111
2.3. Curba Laffer și relevanța practică a teoriei „too much tax, no tax“: destimularea prin impozitare excesivă.....	117
2.4. Rata fiscalității și corecta interpretare a semnificației acestui indicator	123
2.5. Politica fiscală și conjunctura economică	129
2.5.1. Impozitele, sursă de venit bugetar și instrument de influențare a conjuncturii economice	130
2.5.1.1. Structura impozitelor și obiectivul de creștere economică	132
2.6. Impozitarea în raport cu fraudă și evaziunea fiscală	139
2.6.1. Atitudinea publică față de economia subterană	139
2.6.2. Trebuie diminuate impozitele?	141
2.6.3. Politica fiscală din perspectiva economiei subterane	146
2.7. Un posibil portret al fraudatorului	150
2.8. Există o raționalitate sau o moralitate a economiei subterane?	154

PARTEA A DOUA***Fenomenul subteran în România* .....** 161**Cap. 3 Economia subterană în România.....** 161

3.1. Evaluări și realități în România, în tranziție. Modificări legislative	161
3.2. Evaluarea economiei subterane în România	171
3.3. Privire generală asupra politicilor financiare.....	177
3.4. Frauda fiscală și veniturile statului după anul 1989.....	183
3.4.1. Evoluția veniturilor bugetare.....	183
3.4.2. Situația actuală a fraudei și evaziunii fiscale	190
3.4.3. Frauda și evaziunea fiscală în anul 2001, reflectată în activitatea de control fiscal	198

3.4.3.1. Mecanisme de evaziune și fraudă fiscală	199
3.4.4. Modalități de evaziune și fraudă pe categoriile principale de impozite	204
3.4.5. Elemente ce incită la fraudă și evaziune, desprinse în urma controalelor fiscale și măsuri preconizate.....	209
3.4.6. Principalele obiective ale politicii fiscale în anul 2003, din perspectiva reducerii fraudei și evaziunii fiscale	211
3.4.6.1. Îmbunătățiri în domeniul accizelor	215
3.4.7. Măsuri de limitare și administrare a fraudei și evaziunii fiscale.....	216
Cap. 4 Variante alternative de politici economico-financiare în raport cu fraudă și evaziunea fiscală	225
4.1. Abordarea prospectivă – element de fundamentare a politicilor prezente privind economia subterană.....	225
4.2. Economia subterană în România, o abordare prospectivă	228
4.3. Scenarii privind economia subterană.....	232
4.3.1. Trei scenarii privind evoluția economiei subterane în România	232
4.3.2. Compararea scenariilor.....	238
4.3.3. Scenariul „de bază” – reprimarea economiei subterane.....	241
4.3.4. Previțiuni privind evoluția economiei subterane pe termen mediu (2003-2006).....	245
Cap. 5 Câteva concluzii finale	249
Bibliografie selectivă	255